

Anja Mihanović

OVO NIJE KRAJ

Život Maje Tenšek

sal.
esi
ana

Zagreb, 2025.

© 2025 by SALESIANA d. o. o.
Omiška 8, Zagreb
salesiana@salesiana.hr
www.salesiana.hr

Za nakladnika: Mihovil Kurkut

Urednik: Matija Janeš

Lektura i korektura: Matija Lučić

Oblikovanje naslovnice: Hrvoje Orlović

Prijelom: Salesiana d. o. o.

Tisak: Denona d. o. o., Zagreb

ISBN 978-953-205-239-8

Doba koronavirusa i potresa. Migracije i ratovi. Rastave i raskoli. Beznade i hedonizam. Ništavilo i mrak. Strah i panika. Tuga i vonj. Kušalo se Boga u svojim srcima ištući jela za svoju pohlepu. Čuo se krik nerođenih, jauk nevinih, plač djece i svađa odraslih. U zraku duh sažaljenja i tuge, mentalitet žrtve, gorki okus neispunjenih brakova, prazne i prljave košare nevjere u bračna obećanja. Ovdje i ondje leže leševi puni smrada i vonja, povorke žena s mrenama na očima koje žrtvuju svoju djecu, muškarci u odijelima kojima se djeca otimaju, starci koji ne sanjaju nikakve sne, mladići i djevojke koji upadaju u rupu iza koje nestaju. Okrećem se oko sebe i gledam ništavilo: čak i masline uskraćuju rod, smokvina drva više ne cvatu, polja ne donose hrane, ovce su nestale iz tora, a u oborima nema goveda.

Kamo se god okrenem, dok se iz jednog ognja netko izbavljao, drugi ga je već čekao proždrijeti. Negdje su se neki bavili cijedenjem komarca, a proždirali bi devu. Neki su čistili čaše izvana, dok su iznutra bile pune pohlepe i grabeži. Tu i tamo čuli su se povici pogrešnih učitelja i slijepih vođa. Negdje su se neki pokazivali pravednima, a

sličili su okrećenim grobovima punim mrtvačkih kostiju, licemjerja i zloće. U zraku je mirisalo na idolopoklonstvo i vračarski duh. U zraku je titralo kao da se prekrasna Zaručnica pretvorila u nevjernu preljubicu. Otpad i nevjera. Vidim sjajne plakate s reklamama i ljude izobličjenih lica. Ima mnogo sjaja, blještavila, ali iznutra je jeza. Negdje u daljini kao da čujem: *»Zasvirasmo vam i ne zaigraste, zakukasmo i ne zaplakaste«* kao i ono: *»Jao tebi, da su se u Sodomi zbila čudesa koja su se dogodila u tebi, ostala bi ona do danas.«*

Među svim tim glasovima i gužvama, vlak je života bez usporavanja jurio i ako se nisi borio i najavio, on nije pitao na kojoj stanici tko treba sići. Uplašila sam se i zaplakala nad tom velikom »pljačkom« – pljačkom jurnjavom, pljačkom smisla, pljačkom radosti, pa i samog života, koja je zahvatila moje vrijeme.

Gospodin je prolazio zemljom. Pokazivao je velike livade i polja zlatnog žita. Toliko jednostavan da je gotovo nezapaženo prošao. Ljudi očito nisu bili spremni niti su očekivali takvo siromaštvo i običnost. No, ta je ljepota bila predivna. Netko je povikao: *»Što je to?«* Gospodin je odgovorio: *»To su plodovi koje trebate 'roditi'.* Donesite plodove dostojne obraćenja!«

Neki kao da nisu čuli, nastavili su besciljno promatrati. Nekima je djelovalo prezaneseo, nestvarno, odviše nekonkretno. Slike raja i ljepote za njih su ostale u dječjim slikovnicama. Htjela sam povikati da je to stvarno On – Sijač, da je Kraljevstvo Božje tu i da je vrijeme kratko. Neki su se zaintrigirali, ali mislim da nisu razumjeli ni poznavali Sijača. Neki su nešto pokušavali,

ali trnje »Herodova kvasca« u njihovu životu brzo bi sve ugušilo. Vidjeh da su i izgovarali poneke molitve, ali Sijač ih nije poznao. Znakovi su vremena doduše bili posvuda okolo, ali rijetko ih je tko želio vidjeti. Neki su i raspravljali s tvrdoglavim ljudima o njima i tako uzrujano gubili vrijeme, no sami nisu pripazili da im ne ponestane ulja za svjetiljku po noći. Vidjelo se da po trgovima propovijedaju, ali to su ostale puste tlapnje. Neki su i raspravljali što im se svidjelo, a čak su znali i Sijačeve rečenice napamet, ali »farizejski kvasac« koji je njima gospodario, pobrinuo se da na pola puta skrenu drugim putem.

Neki su pak ozbiljno shvatili i pošli su kući trčeći.

Među njima je bila i jedna žena. Činilo mi se da ju ne smijem ispustiti iz vida. Činilo mi se da je drukčija. Još je trčeći putem pomagala, širila dobro, uvijek dijeleći, a stalno punih džepova, ljubila i kad se čini nemoguće, ustrajala, postila, uvjerala, trpjela s njim i za njega, vično se žrtvovala, ostavila sve i pošla za njim, umirala za njega.

Nakon što su ju klonulu iznijeli iz kuće, vidjela sam da je ondje ostala zdjela umiješanog kvasca u tri mjere brašna. Vidjela sam da su i mala dječica ostala u kući.

Što će biti s njima?

A kakvo je to tijesto ostalo umiješano?

Sjela sam i zaplakala.

Je li moguće?

Sjetila sam se da je toliko toga još mogla učiniti.

Suze su neumoljivo tekle.

Tu su ženu vidjeli mnogi i svjedoče svoje posljednje susrete s njom. Iz daljine je hodala, tek joj se obrisi vidjeli. Teško se kretala, jedva se micala, ali na licu je sjao neobičan rajski osmijeh. Prolazila je sredinom, a okolo nje ljudi su joj se približavali kao prema magnetu. Svatko je nešto trebao. Neki su bili umorni, neki zaplakani, neki ravnodušni, neki u smrtnim grijesima, neki u očaju. Ona je prolazila i nešto im dijelila. Kako je tko dobio taj papir, nešto se polagano mijenjalo oko njega. Kako se ona približavala, ruke su joj bile sve praznije, kao da je sve podijelila. Ljudi su odlazili, svatko svojim putem – najedeni, zadovoljni, promijenjeni.

Kad je tko pomislio da je došla sasvim blizu, ona se zapravo nije zaustavljala, već je hodila dalje. Kosa joj je lepršala na vjetru, a pogled je čvrsto uprla u daljinu, bez stajanja i zadržavanja. Išla je i nestajala prema brdu odakle se vidjelo da sunce najjače sjaji. Kako su joj obrisi nestajali, tako je svjetlost iza brda počela sve obasjavati. Lagano narančasto svjetlo prodiralo je posvuda. Ruševine su odjednom postajale građevine. Čuo se ples radosti. Svi su se začudili i zadivili. Kleknuše i povikaše: »Sva slava Bogu, nema drugih bogova uz njega.«

Cijelom hrvatskom zemljom odjednom poče puhati vjetar koji je lagano odnosio onaj vonj mrtvila, raskola i egoizma. Prvo je bio ugodan kao lahor. Činilo se isprva da se ne događa nešto veliko, no vjetrić se sve više dizao u vihor koji rastjeruje mrak i protjeruje čemer. Kad odjednom – na podu se nađe jedan od papirića koji je dijelila ona žena, kao da je nekome ispao.

A na papiriću je pisalo:

Marijo, zaručnice Duha Svetoga, čiju je dušu dotakao Gabrielov poziv, tvojoj čežnji želim posvetiti svoj brak i sebe, da u svojemu bračnom drugu mogu prepoznati Krista, potpuno mu se predati i služiti mu svojom ljubavlju. Želim poput tebe oslušivati riječ – tvojega Sina – kako bih i ja mogao biti čuvar čistoće i svete intime u duhu, duši i tijelu. Kao što je u tebi rastao Bog, daj da u meni raste ljubav Kristova. Vas, draga braćo i sestre, što moju ljubav krijepite zajedničkom molitvom i bratskom radošću, neka Gospodin blagoslovi izvorom života svoje ljubavi.

Kako da vam zato ne ispričam o tom vjetru koji sam vidjela? Možda je netko spavao pa ga nije osjetio ili negdje bio u kući pa ne zna za njega? Kako da vam ne govorim o njemu? Bio bi to propust tako velik da bih se zbog toga bojala na Božjem sudu.

Zato sjedite da vam ispričam tu veliku priču i »*bojmo se da se, dok ostaje obećanje o ulasku u njegov Počinak, za koga ne bi utvrdilo kako je zakasnio. Jer nama je naviještena blagovijest kao i njima, ali njima Riječ poruke nije uskoristila jer se vjerom nisu pridružili onima koji su poslušali*« (Heb 4, 1-2).

UVOD

Dana 26. veljače 2023. u glavnome hrvatskom gradu umrla je jedna supruga i majka. Mnogi koji su ju znali, počeli su širiti glas koji se pronio brzinom munje. Tako su se na njezin sprovod slile »rijeke ljudi«, od onih koji su ju poznavali do onih koji ju nikada nisu ni vidjeli, ali su u svojem srcu osjetili poriv da trebaju tada biti ondje. Jedna hrvatska televizija donosi reportažu o posljednjem ispraćaju te žene prikazujući kolone ljudi i intervjuirajući ih kako bi dobili pokoju riječ koja bi mogla otkriti tajnu tolike posjećenosti.

Cijelo vrijeme od tada, mnogi se dive, razgovaraju o tome, spontano u srcu mole njezin zagovor, a pojavila su se i svjedočanstva koja su ljudi počeli kazivati i zapisivati nakon što su se susreli s pričom Maje Tenšek. Kao vrhunac svega, čak i poznate hrvatske novine stavljaju Majino lice i ime u izbor osobe godine od stotinjak ponuđenih prijedloga. »Nakon smrti mlade majke mnogi joj hodočaste na grob i mole se za ozdravljenje«, naslov je objave u tim novinama. »Žele ju za blaženicu«, riječi su urednika. Tko je žena za koju neki kažu kako osjećaju da je i za njih dala život, da je dala toliki obol društvu i pokazala kako i koliko možemo biti sveti? Tko je ona

koja bdiye nad porodima i životima, pa ljudi svjedoče da osjećaju njezinu blizinu? Tko je ona za koju pišu da je »komadić neba otkinut sa zemlje« i »prelijepi mirisni cvijet« koji je Bog odlučio presaditi u svoj Vrt da mu zamiriše cijelo Nebo? Tko je ona čija je smrt po mnogima položena s visokim idealima i smislom?

Misli me vuku sestri Luciji iz Fatime koja je u pismu bolonjskom nadbiskupu, kardinalu Carlu Caffarri, obznanila da će se »posljednja bitka između Gospodina i vladavine Sotone voditi oko braka i obitelji«. Ja sam pak negdje čula da će se završna bitka voditi i za ženu. Žena je stvarateljica Božja, genij Božji, ogledalo njegove nježnosti i ljubavi na poseban način. Božji neprijatelj na poseban način mrzi ženu i ako uništi ženu, uništio je život, a s njim i jednu obitelj, narod, cijeli ljudski rod.

Iščitavajući životopise svetih žena koje su davno živjele, od kojih ću nabrojiti samo neke više vezane uz naša područja – Marica Stanković, bl. Drinske mučenice, Danica Širola – kod svih uočavamo krjeposti i vrijednosti koje kao da je duh vremena zatro i koje se danas promatraju kao veoma zastarjele. Chesterton dobro veli kada kaže da je suvremeni svijet prepun starih kršćanskih vrlina koje su poludjele zato što su izolirane jedna od druge i sada lutaju same. Jesu li Drinske mučenice baš morale skočiti kroz prozor, a je li jedna Danica Širola bila toliko nezrela da je svaku pogrdu htjela tiho izlijevati pred Gospodinom, ne spavajući noću od tolike ljubavi prema njemu?

Ne kažem da svi trebaju spavati na kamenu umjesto na jastuku ili da trebamo posipati kruh pepelom i postiti

o njemu i vodi triput tjedno, no previše je onog »ja« u središtu te su kršćanska otvorenost i želja za suobličavanjem s Kristom preko trpljenja ostali arhaizmi u starim knjigama rezervirani za neke prijašnje svetce.

Gdje su u našem vremenu ljudi koji su postali svjedoci nečega, oni koji ne preuzimaju samo ideje, nego su i izgradili svoj životni stil, oni čiji život pripovijeda o velikoj tajni da je sve ovo puno više od onoga vidljivoga i dokazivoga?

Zbog svega toga, mislim da je pravo vrijeme da vam ispričam sljedeću priču i upitam ima li gdje mjesta za pripovijest o trpljenju, poslušnosti, poniznosti duše i ljubavi koja se daje do kraja te nadilazi čak i ono zemaljsko dobro: obitelj, posao, zdravlje, djecu? Mislim da ljudi, kad to danas vide, zastanu i gledaju: jednima je toliko odbojno da ne samo da požele pobjeći, nego se i bore protiv toga, dok se drugi u istom trenu zaljubljuju i požele to. Sve mi se više čini da postoje samo ta dva izbora.

Za pravo i dubinsko razumijevanje onoga što Bog poručuje preko smrti jedne žene, moramo postati mistici. To više nije ideal, to je prijeka potreba. Veliki teolog Karl Rahner rekao je da ćemo ili biti mistici ili nas više ne će biti. Oni koji to nisu, u smrti mlade supruge i majke Maje i dalje će vidjeti samo bol, jad i tugu te govoriti o njezinoj sirotoj djeci, ne znajući da su zapravo oni sami ti »siročići«. Smrt te supruge i majke ne smijemo gledati čak ni samo ljudski, jer ćemo negdje 'zapeti'. Ispravno ju je gledati jedino nebeski, tj. »kvascem Kraljevstva Božjega«.

POST SCRIPTUM

Ispraznost nad ispraznošću i Markovo polje

Bilo je skoro podne, u srpnju. Sunce na visini zadatka. Samo sam htjela doći do Majina groba. Groblje je veliko, valja hodati i tražiti. Sretne se tek ponekog prolaznika, no vrlo rijetko. Jedne uočim i ne mogu ne čuti da govore o kvaliteti kamena na nadgrobnim pločama. Govori muška osoba: »Evo, ovaj vam je kamen najkvalitetniji.« Ženska osoba pokraj njega malo poslije komentira: »Vi se sigurno čudite što sam svaki grob pogledala.« Odgovara joj netko iz te grupice: »Ma to se radi jednom u životu.« Pokušavam povezati njihov razgovor i pomalo shvaćam – žena traži kako će joj izgledati grob, hoda grobljem kao po dućanima i bira, ništa drukčije nego kao kad biraš kapute. Obuzela me nevjerica i šok i čuđenje. Razumijem da i to treba, ali nisam valjda to nikad još vidjela. U nekome neobičnom strahu pomislila sam: »Bože moj dobri, samo nemoj da ostanem na izboru kamena, već da se istrošim dobrim djelima.«

Put prema grobu uz trogodišnjaka koji je skoro pred ispadom jer mu nešto »bruji« u biciklu i jednogodišnjakom u naručju koji želi spavati, činio mi se premučnim i izazvao je moju suzu pomiješanu s nemoći. Susrećem bagerista koji kopa ogromnu rupu i, pretpostavljam, izra-

đu je novu grobnicu. »Molim vas, gdje je polje broj 64?« upitala sam bez puno očekivanja. Kad ono, poput čaše vode u žegi dana, čovjek mi se približi, pokaže rukom i kaže: »Evo, baš smo ondje blizu jučer kopali«, i pokaže mi rukom u smjeru groba.

Moje se lice ozarilo, a srce ustreptalo kad sam, približavajući se, vidjela grob: »Eno ga, uz sami je rub.« Činilo mi se da je baš ondje morao biti – da bude uočljiviji. Lagano nakošeni oblik kamene ploče podsjeća na mladost i radost, predivna duga kosa lijepe žene pada niz rame, a velik osmijeh sa slike kao da te zaustavlja i govori: »Sve će biti dobro«. Natpis na ukrasu kamenog srca koje stoji na sredini groba ističe natpis: »Mama, volim te, fališ nam.« Zlatnim slovima na nadgrobnoj ploči sjaji: »Ne, umrijeti ne ću, nego kazivati djela Gospodnja« (Ps 118, 17).

Da, to je nadgrobna ploča kakve su razgledavali i maločas oni prolaznici. Tek mi je poslije sinulo koliko je zapravo važna ta nadgrobna ploča. Sirota ona žena koja je razgledavala grobne ploče, sigurno traži što ljepšu. Bitan je i natpis na grobu. Kako ne. Ta na njemu piše samo važno. I uistinu ne znam mnogo onih na kojima veće istine piše: »Ne, umrijeti ne ću, nego živjeti i kazivati djela Gospodnja«. Naime, bio je to tekst koji su tijekom jedne molitve za Majino ozdravljenje grupica molitelja tada izrekli za njezin život.

Postoji još jedno zanimljivo svjedočanstvo o bračnom paru koji je krenuo Maji u posjet na grob. Oni svjedoče da su osjetili miris ruža i da im je to bilo nevjerojatno iskustvo. I uistinu, Maja je prije živjela djelomično i poznavao ju je jedan krug ljudi, a sada živi potpuno i

znaju je mnogi. Teška je to besjeda i tvrd je to govor. A ipak, svi mi Nebu stremimo i za njim čeznemo. Čak i ona prolaznica dok si bira najkvalitetniji kamen za grob. Ondje, na Markovu polju broj 64, poželjela sam jedino i isključivo živjeti kako i do kada Bog želi. Koračajući natrag, zamišljala sam svoj grob. To je bilo tako ljekovito. Sunce je toga dana isisalo iz mene svu fizičku snagu i istovremeno jasno pokazalo da je duh onaj koji je jak i koji nas može uvijek iznova uzdizati.

Na početku sam spomenula da me je ova priča krenula mijenjati. Teško bi bilo odmah objasniti kako i u čemu. Osjećala sam da se ne bi razumjelo i da bi drugima djelovalo preplitko. No, sada je vrijeme da ispričam. Sada, u znakovitoj, jubilarnoj i svetoj 2025. godini, godini preporoda nakon pandemije, koja je, kako kaže papa, donijela dramu smrti, neizvjesnosti i privremenog postojanja. Zbog toga je oslabila nadu. Jedini kontekst nade jest očaj. Vjeru i ljubav radije povezujemo s nečim što je dobro, ali nada je ondje gdje nema ničega, gdje je potpuni očaj, gdje nemaš drugog izbora. Inače, zašto bi i čemu bi se trebao nadati? Zanimljivo, papa proglašava baš ovu godinu godinom nade s motom »Hodočasnici nade« i zove nas da održimo upaljenim plamen nade koji nam je dan. Za mene je taj plamen upaljen i u nekome malom lampionu želim vam ga predati dalje po priči ove knjige.

Jednu sam se noć spuštala stubištem da popijem vode. Bio je mrak. Oko mene kao da je vladao neki strah, nalik smrtnom. Noć često nosi tamu i strah. Probudila sam se u polujavi i spuštala se po stubištu do kupaonice. Noć, tama, kraj. »Kakav Bog, otkud Bog, tko je ta utvara i ideja,

zar itko još misli da tako nešto postoji?» iznenadila sam samu sebe mislima koje su iz mene proizašle. Trenutak uspavanosti i još uvijek neuspjeloga kontroliranja razuma i misli u meni je polučio nešto čemu se nisam nadala i što nisam uspjela kontrolirati. »Što kad umrem, što kad bude kraj, što će moja djeca?« samo se rojilo dalje. Na trenutke sam razumom pokušavala opravdati sve: da sam vjernik, vjernik koji se i osvjedočio da Bog živi, da tako djecu odgajam, da sam završila teologiju, da sam cijeli svoj život na neki način utrošila u to, da na to odvajam mnogo vremena... Da bi lakše potjerala takve rojeve misli. No, ne, u tom trenutku ništa nije bilo snažnije.

Moja tajna i moj najveći strah zapravo je uvijek bio vidjeti smrt; iskusiti da mi umre suprug ili dijete, kao i to da bih ja mogla umrijeti, a oni ostati sami. Tijekom svojega života, koračala sam prema Bogu, no ne znam jesam li ikada uistinu iskreno priznala da »jedan na jedan« računam na njega bezrezervno, da je on pozadina svakoga mojeg izbora i odlučivanja. Kao da je uvijek sve bilo u sklopu nečega razumljivog, u okviru naučene tradicionalne vjere, kao da je Bog ipak još negdje bio ideja, sa sumnjom je li uistinu stvarniji od mojih kostiju i svega što vidim. A ja... Po svemu sudeći, živjela sam potpuno dobro, vjernički život bio je »na razini«, smatrala sam se snažnom majkom i osobom poprilično zadovoljavajućeg života.

Počelo me gušiti. Ne, to ne može biti sve. »Ne može to biti kraj, ne može, postoje ljudi koji su doživjeli izvanredna iskustva s Bogom, sve to ne može biti slučajnost« – moj razum i volja tu noć davali su sve od sebe da sami sebi

dokažu Božju opstojnost. »Postoje i oni koji su doživjeli iskustvo kliničke smrti, ta ne mogu to sve biti laži, previše sam toga čula« – u meni je bila borba i previranje.

Tada sam se sjetila Maje. Cijelo moje biće osjetilo je da se ima za nešto uhvatiti. Ona je prošla kroz ta vrata. Pokraj supruga i petero djece rekla je: »Ovo nije kraj.« Pred samim vratima rekla je da to nije kraj. Istoga trenna, to sam uzela pod svoju svojinu. Uzimam tu istinu. Istoga trenna, moje su sumnje bile kao rukom odnesene.

Ne mogu vjerovati da postoji Bog, da postoji netko naš, da smo nečiji, i ne samo obično nečiji, već tako jako, snažno i blisko nečiji da smo njegova djeca. To je nevjerovatno. Jesmo li se svi nekako naučili na pojam i ideju Boga da nismo začuđeni da je to uistinu istina? Ili još nije postala istina koja je zatresla naše srce? Jer ako je to istina, to mijenja život. A i smrt. Još ne mogu vjerovati da je sve to stvarnost. I to veća od ove koju vidimo. A sve više vidim i osjetim da jest. Sve što vidim nikako nije jedino za što znamo. To je tek naličje. Moram biti hrabra to moći vjerovati. Isplati se živjeti s tim rizikom. Ne mogu ništa izgubiti, mogu samo dobiti. Mogu ostaviti svojih šestero djece, ljubljenoga mi supruga, dušu moje duše, svaku ljubav ovdje na zemlji. Vrijedi. Odričem se svega, svojega odgoja i svega što jesam u toj ulozi i odgovornosti, odričem se čak i svojih najmilijih. Nije važno tko će moja djeca biti, kakve će fakultete i zaposlenja naći. I moja pobožnost pucala se poput staklenog vrča na tisuće komadića. Bog kojeg se treba zadovoljiti u meni je umro. Nije ništa važno. On je Osoba. Riječ je o odnosu. Postoji Otac.

U tim sekundama osjetila sam da postoji Bog kao osoba kojoj se mogu »baciti« i zbog kojeg mogu umrijeti. Iskusiila sam da me »iza« ne čeka ništavilo. Je li to doživio Petar kad ga je ono Spasitelj pozvao da hoda po vodi? Kako bilo, ova je priča preobrazila moj strah od smrti. »Debelo« sam živjela kao starozavjetni kršćanin, a susret s Majinom pričom donio je Novi zavjet u moj život – Vazam i uskrsni pogled. Bez njega se ne može živjeti i bez njega nikada više ne želim živjeti. Ta ovo malo godina na zemlji ništa ne znači: *»Ispraznost, sve je ispraznost! Kakva je korist čovjeku od svega truda njegova kojim se trudi pod suncem? Sve je mučno. Nitko ne može reći da se oči nisu do sita nagledale i uši dovoljno naslušale. Što je bilo, opet će biti, i što se činilo, opet će se činiti, i nema ništa novo pod suncem«* (Prop 1, 2-3, 8-9). Propovjednik je ovaj put savršeno izgovarao moje stanje i misli.

Živim sa svojim suprugom i svojom djecom, a kao da više ne živim. Imam ih, a kao da ih nemam. Moguće je ne imati ništa, a imati sve. Biti sav za Boga i izgubiti se u njemu. Sada svaki dan živim kao da je posljednji. Došla je sloboda. Ona je najveće čudo, čudo za koje se nekad boriš cio život. Ali ona je i kruh i »mana« koju uzimam svako jutro. Kod mane rezerve nema, nema od jučer. No, ona ulazi i nastanjuje se. I siti. Ovo nije kraj, to je istina, ovo su tek vrata. Vrata u nešto nevideno i čarobno. Jedva čekam. Sve ima smisla. Ni djecu ne odgajam za sad, već za vječnost. Proglašavam Isusa gospodarom moje djece i moje obitelji, moje smrti, mojeg prelaska. Moja djeca nisu moja djeca. A opet, nikad nisam življe osjećala svoju prisutnost, ljubav i zadaću koju u srcu nosim

za njih. Nikad nisam više osjećala nutarnju fokusiranost na svojega ljubljenog i na svoju djecu otkad je došla sloboda. Ona u meni pjeva: »*Tko voli svojega oca ili svoju majku više nego mene, nije me dostojan. Tko voli sina ili kćer više nego mene, nije me dostojan*« (usp. Mt 10, 37-39). Kada dođu teškoće, želim znati dobro trpjeti. I ne propustiti milosti iz trpljenja. Želim tada kao uzdignuti junak ponosna čela stati i ne podbaciti, ne pobjeći, već znati dopuštati da nas život i boli, ali da je radost i slava Kristova naša pobjeda. I tako dokle On hoće, i kako On hoće. Imam velike vizije za svoj život, za svoj brak, za svoje sinove. Da svi postanemo sveti. Da ostavim sve svoje stare obrasce i krenem poput ptice u neke nove slobode. Način na koji je Maja živjela i »dohvatila« Nabo, inspirira me na to i cijeli njezin život za mene je bio putovanje u slobodu za vječnost. I »kada bismo samo češće pogledali prema vječnosti koja nas čeka, vidjeli bismo da su križevi i muke dragocjeni darovi, a radosti ovoga svijeta ludost« (sv. Petar-Damjan).

I baš jednom tih dana, dok smo se vozili biciklom, u nekom trenutku sjećam se da sam mogla osjetiti da ni zdravlje, ni djeca, ni brak, ni obitelj, ni auto, ni kombi, ni sve što imam ili bih željela imati, sve što je lijepo, nije ništa u usporedbi s tim da imamo Gospodina i možemo vršiti njegovu volju koja je sva slast i utjeha, svjetionik mojoj stazi i svjetiljka mojoj nozi (usp. Ps 119, 105). Odjednom mi više nije bilo važno hoćemo li ja, moj suprug ili djeca umrijeti zdravi ili bolesni, već spašeni. »Nađeni« Bog postao je biser zbog kojeg kupujem njivu. Odnos s Njim, Živim Bogom postao je daleko

najvažnija stvar u mojem danu. I što duže budemo odgovlačili s tim, to ćemo bolnije shvaćati nebitnost svega onoga oko čega se vrtimo u životu. Jer, kraj je uvijek blizu, ali kaže jedan svetac, vrata arke još su otvorena i preostalo nam je milosrđa.

Od tada u mojem životu ništa pritom nije postalo lakše, ali smisljeno jest. Shvatila sam da nema mjesta filozofijama i komplikacijama. Nije na meni da svladam ne znam kakve plime, već da učinim najbolje s onim što mi je Gospodin dao u njivama koje poznajem i koje su mi »ispred nosa«. U Božjoj perspektivi život je jasan i jednostavan. Ne lagan, izuzetno težak, ali izbor je jednostavan: ili smo Kristovi ili nismo. Ili živimo za Nebo ili još ni u što nismo povjerovali. Sve je jasno, sve je veliko zapravo postalo crno-bijelo. Tek kad ono veliko počnemo gledati kao crno ili bijelo, tek onda možemo život i njegove ljepote vidjeti u raznim bojama i sve napokon dobiva boju. Osjećamo da živimo. Mogla sam sve bolje razumjeti papu Franju da vjera nije voda koja gasi, već vatra koja peče i nije sedativ za one pod stresom, nego ljubavna priča za zaljubljene.

»I dalje ne razumijem zašto Bog uzima neku majku?«, »Ne mogu to prihvatiti«, rečenice su koje često čujem u razgovorima o Maji ili bilo kome tko je prošao sličan put. No, sada mi je jasnije. Srce, vjera, Bog nisu na razini našeg uma. »Vjera traži razum« i »Vjerujem da bih razumio«, poznate su Augustinove misli. Ne može obratno. Crkva nas uči: vjera nadvisuje razum (KKC 159). Niti možemo niti trebamo spoznati sve: »Sve što on čini prikladno je u svoje vrijeme; ali iako je dopustio čovjeku

uvid u vjekove, čovjek ne može dokučiti djela koja Bog čini od početka do kraja» (usp. Prop 3, 9-11).

Važno je što je nešto učinilo u našem životu i jesmo li spremni krenuti putem kojim još nismo krenuli. Susret s ovom pričom moj je život spasilo i dovelo do toga da »pustim« sve. Pa i najmilije. I da se samo ovo dogodilo u mojem životu od svih prepisivanja o Maji, bilo bi dovoljno. A kad god posumnjam, prošećem Markovim poljem do broja 64. Ondje je grob »hodočasnice nade«.

I zato, i kad vjera i ljubav utihnu, okruži se onima koji govore o nadi. Jedino će ti to biti putokaz do Vrata na kojima piše: *Ovo nije kraj.*

Još jednom: vidimo se u nebu!

Vlatkova oporuka

Živio sam sa sveticom, a nisam toga često bio svjestan. Njegova volja nije naša volja. Njegovi planovi nisu naši planovi. Njegovi su savršeni, pravovremeni i donose radost u srcu. Maja bi pred kraj svojih dana ovdje na zemlji, onako jadna, osušena, i jedva pokretna gledala u Isusa na križu, i rekla bi mu: »Gospodine, pa što se ja imam žaliti i jadikovati, pa ti si svojom voljom otišao na križ da mene spasiš.«

I spasio ju je.

Zato vjera i nada i dalje nose, više nego ikada, usprkos boli i tuzi koja izvire iz ranjenog srca. Nije bilo lako slijediti Majin ritam. Vjerna i predana supruga koja me bezuvjetno voljela do samoga kraja, predana i požrtvovna majka, sestra, prijateljica, uvijek i svakom spremna pomoći i podijeliti radost i praktičnost obiteljskog poziva. Ona je sveta, i zato ju je Gospodin uzeo da na Nebu još više duše približava Bogu, ma kako god to teško meni bilo prihvatiti i razumjeti.

Maja je toliko živjela tu providnost i vraćala me na sadašnjost gdje je živi Bog, da ne budem u prošlosti gdje su krivnje ni u budućnosti gdje projiciram strahove. Bog je imao plan i ima plan za svakoga od nas u svakoj prilici.«

Maja je mnogo pisala. Pronađene su mnoge njezine bilježnice u kojima je bilježila svoje tjedne, mjesečne i godišnje planove, sažimala dojmljiva predavanja, prelušane tečajeve, svoje odluke, nakane, molitve i osobna previranja.

Vrijednosni sustav:

1. bračni drugovi
2. djeca
3. nešto što posjeduje kvalitetu života (karijera, mjesto stanovanja, roditelji, rodbina)

Prijedlog obiteljske molitve (petnaestak minuta):

- ulazna pjesma (otac) i znak križa
- pozdrav Gospi
- čitanje dana (otac)
- 1-2 min u tišini
- razgovor
- spontana molitva
- otac završava molitvom »Oče naš«
- majka – pobožnost: litanije, devetnica, desetica krunice
- otac: blagoslov
- završna pjesma

Neke od Majinih ispisanih nakana nad kojima je molila:

- *da novac bude sredstvo, a ne cilj
(ne zamarati se novcem)*
- *upoznati/otkriti Božju volju za svoj život*
- *da doživimo unuke*
- *prirodni porodi, zdrava i sveta djeca*
- *kućica u cvijeću*
- *rad od kuće*
- *skladan i svet brak*
- *da naše majke dožive i praunuče*
- *obraćenja i kršćanski brakovi naše braće i sestara*
- *srce djeteta*
- *živi, svakodnevni odnos s Bogom*
- *prepoznavanje čuda u životu*
- *naći duhovnike*
- *dar jake vjere i dar savjeta*
- *pročitati knjige koje trebam pročitati*
- *upoznati i doživjeti Isusa čitajući Bibliju*
- *otvorenost praštanju i opominjanju*
- *dar poučavanja i mudrosti*
- *putovati s obitelji po svijetu*
- *puno djece kod naše braće i sestara*
- *manje TV-a i nebitnih sadržaja u našoj kući*
- *više kvalitetnog sna*
- *čim prije završetak škole u Tanzaniji*
- *da svako gladno dijete dobije obrok*
- *više sakramenata – ispovijed, pričest*
- *s Vlatkom doživjeti starost*

- *oslobođenje od strahova (posebno od bolesti i smrti)*
- *kvalitetno organiziranje vremena*
- *pojačati i učvrstiti krug prijatelja*
- *prosvjetljenje i vodstvo u jednom projektu*
- *naučiti voziti po Zagrebu*
- *proširenje bračnih susreta*
- *istina o Međugorju i življenje poruka*
- *da svijetom zavlada optimizam*
- *obraćenje onih koji vode dvostruk život*
- *blagoslov za naše generale i domovinu i vladu*
- *za sve naše pokojne*
- *hagiocentar u Ludbregu, pastoralni centar Sudac, Veternica, katoličke škole u cijeloj Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*

Sadržaj

UVOD

Poziv	18
Besplatno ju primih, besplatno ju vraćam	23
Proročka smrt i zašto nas Majina priča izaziva?	30

PRVI DIO

Majka Ljubica	39
Obitelj Garić	43
Maja	48
Majina misija	52
Radosno mladenaštvo i studentsko vrijeme	57
Ljepota i širina	65
Mnoga sjemenja i plodovi	69
Majin AKTIV	75

DRUGI DIO

Priča u dvoje	81
Zaručništvo	84
Bog preko našeg supružnika brusi naše najoštrije rubove	90
<i>Cijelo nebo navija da uspijemo</i>	98
»Možemo li primiti još jedno dijete?«	104
Bračna čistoća	109

Sve dublje iskustvo braka	118
Dar života	124
Nenametljivi primjer	130
»Kako uhvatiti pticu u letu?«	136
<i>Pastamejker</i> i životnost	146
»Uspori, Bosanko, uspori«	156
Biseri jednog fratra	161
Banka i nova »sijanja«	167

TREĆI DIO

<i>Život svoj ne mogu produljiti ni za dan</i>	179
Opredjeljenje	186
Dan po dan i sve će biti dobro	190
Odgajanje najbližih	194
Krunica – Euharistija – Božja Riječ	198
Brza s poticajima	204
Nekrvno mučeništvo	211
Otajstvo trpljenja i križ	218
Imam tešku bolest, ali ona nema mene	223
<i>8 po Richteru</i>	229
Srž i tajna – <i>bez patetike i lažnog entuzijazma</i>	234
Radost u teškoćama	240
Otajstvo svakodnevice i <i>uspinjanje na goru</i>	246
<i>Zbilja smo samo prolaznici u ovoj suznoj dolini</i>	253
Bez sumnje u Isusovu ljubav	256
Božje milosrđe	261
<i>Svjesna sam da je naše dijete ondje kamo se i mi nadamo stići</i>	264

Vrijednost trpljenja	270
U Božje ruke	273
Nije moje ozdravljenje konačni cilj	277
Uz vjernost i ljubav odvajanje od svijeta	281
»Krumpir vjere«	286
<i>Ostaviti Bogu da On bude Bog</i>	290
Posljednji tjedan	295
Posljednji trenutci	299
U dobru i zlu, u zdravlju i bolesti	308
Smrtna agonija	313
Straža i bdjenje	318
Nedjeljno jutro	320

ČETVRTI DIO

Ono što ostaje

Djeca	327
<i>Želim im ostaviti način kako se nešto radi</i>	341
Sprovod i gledanje patnje	346
Fra Marko	353
»Ona je živa«	360
Vidimo se u nebu	362

POST SCRIPTUM

Ispraznost nad ispraznošću i Markovo polje	371
--	-----

DODATCI

Svjedočanstva uslišanja i zašto su potrebna	383
Vlatkova oporuka	392